

LUKUVIHJE

ALEXIS STENFORS: Riskitekijä
– Pankkimaailman pimeä puoli.
Vastapaino, 2018. 261 s.

SAKARI LÄHDEMÄKI
Nuorempi tutkija
PALKANSAAJIEN TUTKIMUSLAITOS
sakari.lahdemaki@labour.fi

EI LIBOR VAAN LIE-BOR

Finanssiala ry tiedotti viime keväänä, että euriborkorkoja hallinnoiva European Money Markets Institute on kehittänyt uuden menetelmän, jolla se määrittelee pankkien välisten euromääräisten luottojen korkotasot. Nykyisessä menetelmässä euriborkorko määräytyy niin, että siitä kysytään näkemystä tietyiltä ns. paneelipankeilta. Kuitenkaan mitään varsinaisia transaktioita tällä korolla ei tarvitse tapahtua.

Uudessa järjestelmässä euriborkorko määräytyisi ensisijaisesti tehtyjen transaktioiden perusteella. Järjestelmän on tarkoitus astua voimaan viimeistään ensi vuoden lopulla. Taustalla ovat finanssialalta paljastuneet massiiviset korkojen ja valuuttojen manipulaatiotapaukset, joista vastuussa ovat olleet tietyt suuret pankit. Keskeisimpiä manipuloituja korkoja olivat Lontoon pankkien välisten lainamarkkinoiden LIBOR-korot.

Mistä tässä kaikessa on kyse ja mistä voi johtua, että tällainen manipulaatio on ylipäättään ollut mahdollista korkoja ja valuuttamarkkinoilla, joiden piti olla täydelliset? Tähän pyrkii vastaamaan Alexis Stenfors kirjassaan. Hän ei kuitenkaan tyydy vain tähän vaan kertoo

samalla mielenkiintoisen omakohtaiseen kokemukseen perustuvan kuvauksen siitä, millaista on työskennellä treidaajana valuutta- ja korkojohdannaiskaupassa eri puolilla maailmaa alan keskeisimmissä pankeissa. Tämän henkilökohtaisen kuvauksen keskiössä on tekijän avoimesti kertoma epäonnistuminen ja sitä seuranneet vaikeudet.

Kokkolasta kotoisin oleva Alexis Stenfors toimii nykyään taloustieteen ja rahoituksen lehtorina Portsmouthin Business Schoolissa. Ennen tätä hän teki töitä 15 vuotta finanssialalla. Yleisesti ottaen kirja on sekoitus tietoa ja henkilökohtaista kokemusta. Siinä viitataan niin lehtiartikkeleihin kuin tieteellisiin julkaisuihinkin. Se pyrkii tekemään finanssialan melko vaikeaselkoisista asioista selkeitä ja ymmärrettäviä. Tästä huolimatta voi olla, että lukijalle, jolle finanssialan käsitteistö ei ole entuudestaan edes jollain tasolla tuttua, kirja on paikoin vaikeatajuinen. Tätä helpottanee sen lopusta löytyvä lyhyt sanasto.

Kirjassa on ikään kuin kolme kerrosta, jotka kulkevat sen läpi. Ensimmäisessä kerroksessa pyritään selventämään, millainen on finanssiala. Kirjailija selittää, miten futuuri eroaa jostain toisesta johdannaisesta, miten pankkien väliset iborkorot liittyvät johdannaisten hinnoitteluun, mitä eroa on tuotteilla, jotka noteerataan pörssissä ja tuotteilla, joilla käydään kauppaa ”tiskin yli” (”over the counter”). Miksi pankkien treidaajat joutuvat allekirjoittamaan kattavat salassapitosopimukset? Ja niin edelleen.

SUURET PANKIT KYKENIVÄT MANIPULOIMAAN KORKOJA JA VALUUTTAKURSSEJA

Toisessa kerroksessa kirjailija kuvaa, lähtien liikkeelle rahamarkkinoiden historiasta, miten oli mahdollista päätyä tilanteeseen, jossa suuret pankit pystyivät manipuloimaan finanssimaailman keskeisimpiä korkoja ja valuuttakursse-

ja. Kolmas kerros on henkilökohtainen. Siinä avataan tekijän henkilökohtaisia tunteita ja kokemuksia, jotka liittyvät finanssimaailman tapahtumiin ja tekijän omaan työuraan sen parissa.

Kirjan ehkä mielenkiintoisin ja tärkein sisältö on kiinnostavasta henkilökohtaisesta kokemuksesta ja tarinasta huolimatta siinä, miten täydelliseksi ajateltuja korko- ja valuuttamarkkinoita kyettiin manipuloimaan. Stenfors onnistuu valaisemaan asiaa käymällä yksityiskohtaisesti läpi tämän manipulaation taustalla olevia tekijöitä. Tällaisia ovat esimerkiksi finanssialalla tehtävät salassapitosopimukset, tietynlainen luottamus ja yhteishenki treidaajien välillä, laumakäyttäytyminen, finanssialan puutteellinen valvonta, treidaajan suhde riskiin jne. Stenfors on myös kirjoittanut tästä aiheesta vertaisarvioituja tieteellisiä julkaisuja ja tehnyt aihetta käsittelevän väitöskirjan, joihin hän myös viittaa tekstissään.

Stenfors palaa muutamassa kohdin kirjaa siihen, että sen jälkeen, kun hän oli kertonut esimiehelleen väaristelleensä jonkin aikaa sijoitussalkkunsa arvoa pankin kirjanpitoon ja tämän seurauksena leimautunut huijaripankkiiriksi, eräs toimittaja oli kysynyt häneltä, tunnisti-ko hän itsensä Wall Streetin, Amerikan psykon tai Cosmopoliksen hahmoista. Nämä viihteelliset teokset kertovat kukin finanssialaan liittyvän tarinan, jossa osa päähenkilöistä on enemmän tai vähemmän häikäilemättömiä (stereotyyppiisiä) psykopaatteja. Kirjan loppupuolella Stenfors kommentoi toimittajan provo-soivaa kysymystä, ettei hän usko näiden teoksien kertovan ”treidaajista mitään syvällisiä totuuksia.” Epäilemättä huomattavasti realistisemmän ja monitahoisemman kuvan niin finanssimaailmasta kuin finanssimaailman toimijoistakin saakin lukemalla Stenforsin kirjan. Sitä voi suositella kaikille taloudesta ja rahoituksesta kiinnostuneille ja muillekin.